

رب زدنی علما

این سخن عشق است نئی از شاعر یست
کئی خـسان دانند این اشعار ها
(آشکار) 2

مرتب
قاضي علي اکبر درازي

چپا ئيندڙ

سچل سر مست کو آپر یتو ائکدمي لميٽيد

خير پور

دفع اول | اپريل ۱۹۶۳ | ۵۰۰ هزار

هديه پنجاه پيسا

حق واسطا قائم

مارا نصیب است عشق و مستی
اے زاهد با تو باری، مستی

(آشکار)

مثنوی

تارنامہ

تصنیف شدہ

سراج الشعراء شاہنشاہ عشق منصور آخر زماں شاعر ہفت زبان

حضرت سچل مست

کتبہ سید علی حسن بکھر _____ مطبوعہ اتحاد پریس بکھر

پيش لفظ

سرتاج الشعراء شاهنشاھ عشق، منصور آخرو زمان، شاعر هفت زبان حضرت پچل
 سرمست، روزگار الت پنهنجي ڪلام الهي الهام ۾ جهڙي طرح تمثيلي نوع ۾ تاريخي
 حقيقت ڏيکاري آهي. اهڙي طرح ڪوبه شاعر ڏيکاري نٿو سگهي. هن قادم ڪلام
 شاعري هر ڪمڻي ادبي شاهڪار آهي. هن جو وجود مسعود سنڌ لاءِ باعثِ فخر ۽
 ناز آهي مگر خلق جي بي توجي ڏسي هن پنهنجي ديوان آشڪار ۾ فرمايو آهي ته :-
 ”طالب کسي نيست که آيد سولي ما! تاز باغ عشق گيرد بوني ما!
 معنيٰ: ۱. اهڙو طالب ڪونهي جو منڏا نهن اچي ۽ پنهنجي عشق جي باغ جي خوشبو وٺي.
 خلق جي بهالت ڏسي هن پي هنڌ ديوان آشڪار ۾ فرمايو آهي ته :-

(۲) ايس حقيقت تر اثر نڪند! چونک مهي توسا کن بيشي!

معنيٰ: ۱. هي حقيقت توتي اثر نه ڪندي ڇاڪاڻ ته تون جهنگلي ماڻهون آهين

(۳) ايس سخن عشق است ۽ نئي از شاعرست کسي خسان دانشد ۽ ايس اشار ۽

معنيٰ: ۱. هي سخن عشق جو آهي شاعري نه آهي. مگر چئنڻ کي ڪهڙي ڄاڻ پوندي؟

هن اقليم سخن جي تاجدار شاعر جو مٿيون شعر اڳوڪي واسا ڪو الڳ ادب صاحبن جي

پر ڪارن جي پيشنگوي آهي جئن جو تان و ڪتاب ”سونهار وسيل“ ۾ ڪنهن

صاحب گوهر افشائي ڏيکاري لکڻ فرمايو آهي ته "شاھ اڳين ۽ پوين شاعرن جاتالا
 پاڻ ۾ گم ڪري ڇڏيا..... گويا پيا شاعر سندس اڳيان سج جي مقابلي ۾ چوان آھن"
 جهنگلي ۽ ڇٽ لفظ اهڙن اديب صاحبن ڏانهن منسوب ٿيل آهن. هن جا هل
 سندس پاسي شعر نه پڙهيو آهي ورنه اهي اهمقانه الفاظ استعمال نه ڪري ها.
 هن لاءِ ڊاڪٽر صاحب آف انفارميشن حيدرآباد ڏانهن اعتراض نامه
 موڪليو ويو آهي جنهن پبلڪ جي پليس تي هن اند عاشق جي توهين ڪرائي آهي.

افسوس! صدا افسوس!!

سارن ئي دنيا ۾ اهڙو ڪو به شاعر ڪونهي جنهن ستن ٻولين ۾ وزن لکڻ
 کان مٿي شعر چيو هجي. جنهن ڪري کيس سرتاج الشعرا سڏبي ته انصاف
 کان بعيد نه ٿيندو.

هي مثنوي تار نامه هن سلسلہ جو پنجون نمبر ڪتاب آهي. باقي ڪتاب
 مثنوي وصلت نامه، سرهبر نامه، راز نامه ۽ مجوٽيل موقع ملڻ تي شائع ڪيا
 ويندا.

نثري عشق دي عاشق جا سڻ   گل ڪيهي ڪمبختان
 (سروست)

الفقيه - قاضي علي اڪبر رازي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مثنوی

تَارَنَامَهُ

- ۱- استانی دگری بشنوز من ! از شنیدن موگرد و جباں وتن
- ۲- یار گوید باز گوی از مثنوی چند ابیات ز سر معنوی
- ۳- خود اشارت می کند خود را بگو پس ز گفتن سرا و کاهل مثنوی
- ۴- مانمی گویم گویا او بود ! مانمی جویم جو یا او بود !
- ۵- چوں شبی رستم سو میخانه اندران دیدم یکی دیوانه
- ۶- خوش ستاری بود اندر دست او تابا و ازش همی شد مست او
- ۷- مستیش بگرفت هم رفعاں شد در مکان بخودی بجباں شد
- ۸- آں همه میخانه در گردش قتاد های پی کرده با باز و کشاد
- ۹- در کنار خویش بگرفته چنان محو گشته آں دی این صیم و جباں
- ۱۰- جاں دل را بچنین مستی بدار از سر دنیا و دی - سستی بدار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مثنوي تارنامہ سنڌي ترجمہ

- ۱۔ هيئرمان اوهان کي پوروستان ٻڌا يا ٿو۔ جنهن جي ٻڌڻ سان جان ۽ تن معوي ويندو۔
- ۲۔ يار ٿو فرماي ته وري هي ڪا مثنوي ٻڌاءِ۔ ۽ مغني رانن جا ڪي بيت سٽاءِ۔
- ۳۔ پاڻ ئي اشارو ٿو ڏسي ۽ پاڻ ئي ٿو فرماي۔ ته منهنجي مخلوق کي منهنجن رانن ٻڌا ٿو سڀي ڇڪو۔
- ۴۔ مان ٿو چوان پر هڃو ڇڏ ٿو چوي۔ مان ٿو ڳوليان پر هو ڳولهند ٿو پاڻ ٿو ڳولهي
- ۵۔ هڪڙي رات مان مٺخانه جي طرفه وڃس۔ اتي هڪ مان مستانوريسل ڏٺو!
- ۶۔ هن جي هٿ ۾ هڪ سُئي ستا رهئي۔ جنهن جي آواز مون کي به مستانو ٻڌائي ڇڏيو
- ۷۔ هومستي ۽ ٺيڄي رهيو هو۔ هوبو خودي جي مڪان ۾ بي جان ٿي ويو هو
- ۸۔ انهي ڪري مٺخانه ۾ ٿر ٿو مڃي ويو۔ هو هاءِ هاءِ ڪري ٻانهون مڃي ڪري ٻان ٿا ٺهڻ آيو
- ۹۔ هن مون کي پنهنجي پاڪ ۾ اهڙو ڍڪڙيو۔ جو منهنجو جسم به جان بڪدم معوي ويا۔
- ۱۰۔ منهنجي دل ۽ جان کي اهڙي ته مستي ڏني وئي جو دين ۽ ايمان کان منهنجي دل سستي ڏيئي۔

- ۱۱- می زده انگشت خود را بر ستار
 ۱۲- خاک مالیدم بر رخ عمامه رفت
 ۱۳- پس صدادر حالت آورد مرا
 ۱۴- بعد مدت چونک در سوش آمدم
 ۱۵- بیم در آنجا حال پرسیدم ز تار
 ۱۶- این چنین در دازنجبا آورده
 ۱۷- ای صدائی تو مرا بی خود کند
 ۱۸- می دیتی همی آواز تو!
 ۱۹- گاه آواز تو در رقص آورد
 ۲۰- گاه گرماندائی تو مرا!
 ۲۱- در همه مجلس دبی دیوانگی
 ۲۲- می فزاید در غم اندردم
 ۲۳- با تو افتاده است هی کار ما
 ۲۴- هر خیال غیر را آواز تو!
 ۲۵- می کشی ما را ز تنگ نامم هم
- آن صدائی کرد مرا بی ستار
 شد گریبان چاک چاک جامه رفت
 یک رمی از سوش او برد مرا
 باز دیگر بار در جوش آمدم
 می کنی فرزانه را دیوانه وار
 یا مگر ز انگشت زخمی خوردی
 موج صدمه ج اندر دل نه ند
 کس نمی یابد رموز را از تو
 گاه سویی لامکان ما را برد
 گه کند دیوانی صدائی تو مرا
 دور می سازی زمانه زانگی
 سر شکسته می شود این با قلم
 تا تو می باشی بهر جایار ما!
 می براندازد دم آغوش از تو
 چو بوشانی ز باره جامم هم

- ۱۱- هن پنهنجي آگرستار تي ٿي هلائي - انهي آواز مون کي بي ترار ٿي ڪيو.
- ۱۲- مان پنهنجي منهن تي مٿي مڪي ۽ منهنجي دستار ڪري پئي. منهنجا ڪپڙا ٽڪرا ٽڪرائي ويا.
- ۱۳- انهي آواز مون کي اهڙي حالت ۾ آندو - جو ڪدم منهنجو هوش هليو ويو.
- ۱۴- گهڻي وقت کان پوءِ مان هوش ۾ آيم - مگر وري پوءِ دعومان جوش ۽ مستي ۾ پيا ويا.
- ۱۵- مان انهي وقت تار کان حال احوال پڇيو - ته تون سياڻن تي ديوانو ٿي پيا ٿين.
- ۱۶- اهو درد توکي ڪٿان آندو آهي - يا اکر توکي زخمي ڪري وڌو آهي.
- ۱۷- تنهنجو اهو آواز مون کي بيخود ڪري ٿو - منهنجي دل جي اندر موج تي موج هڻي ٿو.
- ۱۸- تنهنجو اهو آواز مون کي مست ٿو ڪري - تنهنجي انهي آواز جي ڪنهن کي خبر نٿي پوي.
- ۱۹- تنهنجو آواز مون کي نچائي ٿو - ته ڪڏهن وري لامڪان تي پهچائي ٿو.
- ۲۰- ڪڏهن تنهنجو آواز مون کي رڙائي ٿو - ته ڪڏهن وري ديوانو بڻائي ٿو.
- ۲۱- ساري محفل ۾ ديوانگي ڇائي وئي - مون کي هوش مان ڪڍي ڇڏيو.
- ۲۲- منهنجي دل ۾ درد غم کي وڌايائين - منهنجي قلم جو سر پي پيو.
- ۲۳- هاءِ هاءِ منهنجو ڪم توهان ٿا ڪري ڇو - هينئر تون ئي منهنجو جيتي ڪٿي يا رهن.
- ۲۴- تنهنجي آواز جي ڪري - غير خيال منهنجي دل منجهان نڪري ويا.
- ۲۵- مون کي ننگ ناموس کان ڇڏائي ڇڏيئي - جڏهن توکي شراب جو ڍڪ پياريو.

- ۲۶- آفرین بر تو بود که این حال را!
 ۲۷- ای صدائی تو پریشان می کند
 ۲۸- دیگ دل امید جولان جوش
 ۲۹- از وظائف و دردمارادر کشید
 ۳۰- از کج این درد آوردی بمن
 ۳۱- روز شب بامارفتی گشته
 ۳۲- از چه طرفی تو بهی جا آمدی
 ۳۳- آں بیان کن هر چه بگذشته بتو
 ۳۴- حال ی بر تو که چون نازل شده
 ۳۵- یا بملک در غم تو بوده
 ۳۶- یا پریشان حال شخصی دیده
 ۳۷- حال آنها دید پر درد شدی
 ۳۸- آں زمان متار کرده نالها!
 ۳۹- اولامن کاں بودم زیر سنگ
 ۴۰- ناگههاں استاد آں پیر کهن
- می فزائی دور سازی قال را
 چه پریشان بلکه جاں راحی کند
 می بر دصبر و قرار آرام هوش
 چونکه آواز ت در دل رسید
 می گذارد از صدایت جان و تن
 از خیال غیر بادل شسته
 گو بمانز ملک بالا آمدی
 اولیس بودی کج با من بگو
 ای صدائی تو بجا قاتل شده
 یا به مجلس عاشقان فرسوده
 یا حکایت عارفان به شنیده
 از بسی دروش تو بهم فرد شدی
 بشتوا ز من با تو گویم حالها!
 سنگ من بیزنگ بوده همچو زنگ
 کرد پر کانه ز سنگ فزات من

۲۶۔ ترڪي آفرين آهي جو۔ تومن کي سڀ ٿيل ڪال کان ڇڏائي ڇڏيو۔

۲۷۔ تنهنجو آواز تومن کي پریشان ڪريو۔ پریشان ڇايلڪ جان کان بي جان ڪريو۔

۲۸۔ منهنجي دل جي ڊيگ کي جوش جو لڙن ڏياريو۔ جنهن ڪري منهنجو صبر ۽ قرار ۽ آس ۽ خوشي هلايو۔

۲۹۔ جڏهن تنهنجو آواز منهنجي دل کي لڳو۔ مون کان وٺي دلفائف ڇڏي رها۔

۳۰۔ ايهو دهر توکڻان آندو آهي۔ جو منهنجي جان ۽ تن انهيءَ آواز سبب ڳري وڃي ٿو۔

۳۱۔ رات ڏينهن تون مون سان هم رنگ آهين۔ سڀ غير خيال منهنجي لڙن ڏيئي ڇڏي آهي۔

۳۲۔ مون کي ٻڌا ته تون گهڙي طرف کان۔ ۽ گهڙي مٿاهين ملڪ کان آئي آهي۔

۳۳۔ مون کي سمور بيان ٻڌا ۽ جيڪي قصا ٿي گذريا آهن۔ ۽ ٻڌا ته پهرين تون ڪٿي هئين

۳۴۔ اهو حال توکي ڪٿان مليو آهي۔ تنهنجو آواز منهنجي لاءِ قاتل آهي۔

۳۵۔ ياته دهر ۽ غم جي ملڪ ۾ رهين آهين۔ يا عاشقن جي مجلس ۾ توکي گذاريا آهن۔

۳۶۔ ياته تون ڪنهن غم واري ماڻهون جو حال ڏٺو آهي۔ يا عارن جون ڳالهيون ٿو ٻڌيون آهين۔

۳۷۔ انهن جو حال ڏسي تو ڏهر ڏيڍا ٿيو آهي۔ يا گهڻي دهر ڏي ڪري تون اڪيلي ٿي آهين۔

۳۸۔ انهيءَ وقت تارا آه پري چيو ته۔ هاڻي مان توکي پنهنجو حال ٻڌايان ٿي سو ٻڌ۔

۳۹۔ پهرين مان پٿرن جي هيٺان ڪا ڀڄي هيس۔ منهنجو پٿر بي رنگ ۽ ڪٽ وانگر هيو۔

۴۰۔ اڄ تون انهيءَ قابل استاد۔ منهنجي ذات کي پٿر مان نڪرا ڪيو۔

۳۱. آن چنان از یخ کوه آورد او
 ۳۲. پس مراد کهوره نار انداخته
 ۳۳. آب گشتم خشک گشتم اندران
 ۳۴. باز افتادم بدست آهنگران
 ۳۵. چندایمی در آتش سوختم!
 ۳۶. ضرب اند ضرب منخوردم بسی
 ۳۷. پیش از این فریادم در کوهها
 ۳۸. حال من رفته در ضرب و گوشمال
 ۳۹. باز بکشیدند از سوزنده نار
 ۴۰. چوں درین چیدن بگناه من نمود
 ۴۱. بعد از آن در مندی و کم بداد
 ۴۲. صد شلاکت پیش ازین کشیده ام
 ۴۳. میکشیدم در غم و از اندازه میش
 ۴۴. صد هزاران رنج و محنت دیده ام
 ۴۵. آدمم اکنون بدیار خویش
- کرد برون از وطن پرورد او
 آنجه غیری بود ز ویر و داخته
 شکل کرسی دایم لیلی جوان
 ای که می انداخت در آتش گران
 همچنین در ضرب کوب آموختم
 این چنین زد کوب ناید بر کسی
 لاغرا نیجا گشته ام ای شهوار
 پی بی صد زخمها خوردم کمال
 بار دیگر ضرب خوردم بے شمار
 کس نه آوازی ز من شنیده بود
 میکشیدند سخت این پاک نهاد
 زخمها هم ضرب با سچیده ام!
 تا که آیم هم بدست یار خویش!
 پس بدست یار خود بر سیده ام
 می سراید او مرا شب و روز پیش

۱۴۔ هن مون کي جبل جي پاڻ ۾ ٻاهر ڪڍيو. مون کي پنهنجي وطن کان ٻاهر ڪڍيو.

۲- تفت کان پورھن مون کي پاھري آھڻا مقرر ٿيو جيڪي غير هيوسومون جنهن بيان ذڪر ٿيل

۱۴۳- پائي تي ويٺا نهي اندر خشڪ ٿييم. اي جوان! ٻڌو مون کي ڪڙي جي شڪل هلي.

۴۴۔ تنهن کان پوءِ مان لوهر جي سر پر هيٺ ۾ اٿي پٽ موت کي ياد ۾ وجهي ڇڏيو۔

۴۵۔ کي ڏينهن باهه پي سڙيم۔ خوب وڏاڻن جا ڌڪ سئم۔

۴۴۔ وڏاڻن جا ڏکڻ جي مٿان ڏکڻي لڳا. اهڙا ڏک ڪنهن ڪي به سٺا هوندا.

۲۴۔ هن کان اڳ مان تڪرم ٿي هيس۔ اي شهواسر هت مان ڳري وئي آهيان۔

۴۸۔ ڏڪن جي ڪري مان حال کان بي حال ٿيم۔ هڪ ٻي جي مٿان ٻي خوب ڌڪ لڳا۔

۱۶۹۔ وری پھر مون کی باہر و دوائین ۔ وری پھر خوب دیکھا کارہ۔

۵۔ موت کی کیتريون منزلون ذیڪا ريون ديون۔ مگر منهنجي دانهن ڪنهن نہ ٻڌي۔

۵۱۔ انہی کان پر ہون کی دکی شکل ڈانٹوں۔ ہون کی صنعتی سان چکی پاؤں کی اون۔

۵۲۔ هن کان اگ سرین دے کاڈا ۱۱ تھ۔ زخمی نوکرون کاڈیون التھ۔

۵۲۔ مان پي انداڻا دسرا ديو عمر سنا ۔ تنهن کان پوءِ ياسر جي هٿ ۾ آيم۔

۵۴۔ سوین هزار دکر تکلیفون مادیون۔ پورمان پاورت اچي پھتس۔

۵۵۔ ہائی مان پشیمانی بار جب دھڑم آہیان۔ ہینر مون کی رات دینت پوٹو وچائی۔

- ۵۶ چو پست آورد داده جان مرا ! جان باشد و اواعیاں مرا
 ۵۷ در اصل من سخت بودم همچنان داد ز می د آوای مهربان
 ۵۸ از گوید او سراید من نیم او بجنباند بجنب من نیم
 ۵۹ چو خود بخود شدم بشنور من دیگران را میکنم بخود ز تن !
 ۶۰ روزیک افتاد خیال استاد را می رسانم داد این بیداد را
 ۶۱ ماده نرم جنس باشد در جهان این چرا یکسر بپاشد نالتوان !
 ۶۲ شامش سازم که هم صحبت بود تا که هر دو ده چشم و رات بود
 ۶۳ آنکه یک دیگر موافق هم شوند هم بجم و جان هم بدم شوند
 ۶۴ ما بخود گویم که فرحت شد کجا گستریده در داز ما با بجا
 ۶۵ ای که از غم در دمار ساختند راحت و فرحت ز من بر داشتند
 ۶۶ پس ز نخل خشک برید چوب در تراشیدن براوشد ضرب کوب
 ۶۷ اویش کردند پاره پاره هم باز پس پیوند کردندش بهم
 ۶۸ پس دریدنش شکم کردند صاف پاک شد از غیر سرتاپا بنا و
 ۶۹ هم نمودش در آل سوراخها بهر پیوندی زدندش میخها
 ۷۰ پای یک پر دوار داشتند هر گش با میخها آراستند

۵۶۔ جڏهن مان پنهنجي جان ڏئي تڏهن هجي هٿ ڀرائيم۔ هائي منهنجي جان هنجي هٿ ڀرائي۔

۵۷۔ اصل مان اهڙي سخت هليو۔ ايها نري مون کي هن کان نصيب ٿي آهي۔

۵۸۔ هائي هو ڪا ٿي ٿو هو وڃائي ٿو مان نه آهيان۔ هلائي اهو هلي ٿو مان نه آهيان۔

۵۹۔ جڏهن مان پاڻ بي خود ٿيم۔ تڏهن مان ٻين کي به بي خود ڪيانسٿي۔

۶۰۔ هڪڙي ڏينهن منهنجي استاد کي خيال آيو۔ ته هن مظهر کي انصاف ڀلي وجهان۔

۶۱۔ مادي ۽ نر هر جنس جهان ۾ موجود آهي۔ ته هي ڪمزور ڇو اڪيلي هجي۔

۶۲۔ جيڪو منهنجي ساڳي محبت واسو هجي سر موشان شامل ڪري۔ جيئن ته اسان ڀتي غم
۶۳۔ راحت ۾ گڏ هئجن۔

۶۴۔ هي جو ٻئي هڪ ٻي مطابق هجن۔ ساڳي جان جسم ۾ ساڳي هجن۔

۶۵۔ مان پاڻ چوان ٿي ته فرحت ڪا ڏي وٺي۔ مون منهنجي جان جاءِ بجا ۽ درد پڪڙيائين۔

۶۶۔ ڏس! مون کي درد ۽ غم لاءِ ٺاهيا ٿون۔ راحت ۽ فرحت مون کان ڪٿي ورتائون۔

۶۷۔ پوءِ سڪل وٺ مان لڪڙي ڪپيا ٿون۔ ججهن کي ريڻ ۾ چوٽون ۽ ڌڪ آيا۔

۶۸۔ ٻيهر يائين هن کي ٽڪر ڏگر ڪيا ٿون۔ تنهن کان پوءِ هن کي مون سان پويند ڪيا ٿون۔

۶۹۔ پوءِ ان جو پيٽ ٿاڙي صاف ڪيا ٿون۔ پيرن کان مٿي تار هو غيرون ڀاڙ ٿيو۔

۷۰۔ انهي ۾ سور ۽ غم ظاهر ڪيا ٿون۔ جڪڙن لاءِ هن ۾ ڪڪا هنيا ٿون۔

۷۱۔ هن جو هڪ پير درد واسو ڪيا ٿون۔ هن جي هر هڪ رڳ مينهن سان سينگاريا ٿون۔

۱. جان صد اوند اورانی دو یک
 ۲. بعد از آن خالی شکم پراز شراب
 ۳. آن می عشقش در دانداختند
 ۴. در داور باد رومن همراه شد
 ۵. پیش ازین من در دایدیم بی
 ۶. بعد از آن در دمنده گشتم بهم
 ۷. بموطن گشتم ما هر دو بیس
 ۸. اوریق مار فیش چوین شدم
 ۹. من با دوا هم بماند متصل
 ۱۰. نام ما هم نام او گم شد چنان
 ۱۱. چوین شدم هر دو بهم آرام رفت
 ۱۲. نام طنبوره بخواند هر کسی
 ۱۳. گنگ بوده بعد از آن گو باشد
 ۱۴. در دمندهاں هر دو با یکدیگری
 ۱۵. او کجا بوده بیس ما هم کجا
- عاشقان داند درین نیست ترک
 متصل پایا شد لبها از عذاب
 اندر نیش خانه خود ساختند
 در دین از مرد و این آغاز شد
 بانی بی می کرد بر ما هر کسی
 زانکه افتادیم اندر بحر غم
 پس بیکدیگر پیوستیم بمنشین
 او چوین گشت من مجنون شدم
 فی خیر از وصل دارم فی فصل
 من کجا رفتم کجا رفتم هماں
 حرف فولاد و چوب نام رفت
 از دو یک شد از یکی گشته بسی
 جمله از آواز او شنیده شد
 بهم گشته آشکارا هم سری
 او به پیشه من در آن کوه ندانم

۷۱. هن کي هڪ ٻه نه پر سوتالب ڏنائون - عاشق انهيءَ ۾ شڪ نه ٿا ڇاڻن.
۷۲. انهيءَ کان پوءِ هن جو خالي پيٽ شراب سان ڀريائون - غذا بن کان پوءِ پوءِ پنهنجي يار کي قوت ڏيئي.
۷۳. پنهنجي عشق جو شراب انهيءَ ۾ اندر وڌائون - انهيءَ ۾ اندر پنهنجو گهر ٺاهيائون.
۷۴. هن جو درد منهنجي درد سان همران ٿيو - ڏس ته درد وڌيڪ شروعات اسان ٻنهي کان ٿي.
۷۵. هن کان اڳ مون کي تڙاڙڪ ڏنا هئا - مون تي هر ڪنهن افسوس ٿي ڪيو.
۷۶. انهيءَ کان پوءِ اسان درد مند ٿي گذرڻ لاسي - انهيءَ کان اسان غم جي درياهه ڀر پيا سون.
۷۷. ڏس. اسان ٻئي هم وطن ٿياسون - پوءِ هڪ ٻئي سان گڏ اٿڻ ويهڻ ٿيو.
۷۸. هو منهنجي سائي مان هن جو سائي ٿيس - هو ليليءَ ۾ مان محبتون.
۷۹. مان هن جي هو منهنجي قريب ٿيو - مون کي نه ملاپ جي ۽ نه وچوڙي جي خيبر رهي.
۸۰. منهنجي نالو هن جي نالي ۾ اهڙو ته گم ٿيو - جو مان مان ئي نه رهيس ۽ نه هو هو رهيو.
۸۱. جڏهن اسان ٻئي هڪ ٿياسو ته آرام هليو ويو - نولا وڃا ڪري بڪري جو نالو هليو ڏيو.
۸۲. هر هڪ طبير ڏنا لوسڙي ٿو - ٻن مان هڪ ٿيو ۽ هڪ مان گهڻا.
۸۳. پهرين گونگو هو ۽ پوءِ ٻي گهڻا ٿيندا ٿيو - سڀئي هن جي آواز کان چريو ٿيا.
۸۴. ٻئي درد مند هڪ ٻئي سان اي آشڪا راهڪ ۽ برابر ٿيا.
۸۵. ڏس ته مان کاتي هيس ۽ هو کاتي هيو - هو چينگل ۾ هيو ۽ مان نڌا جبل ۾ هيس.

۸۶ از کجا اوین کجائی آمدم!

۸۷ هم گفتم الفتی بایکدیگر

۸۸ از دوشن یک تن شدلشنوزما

۸۹ من نمی دانم صدای از کجا

۹۰ چوں شدم و صدای نه زما

۹۱ ای صدایار باشدنی ز من

۹۲ چوں که بایتم گاه که درد یار

۹۳ تار طنبور مرا بخت شد عراق

۹۴ تار بر ما کرده کاری بچینس!

۹۵ تار اترم کرد بر دل و جان بسی

۹۶ دل گذارد چشم از شوق پر آب

۹۷ تار اندر دل چه صد موج آید

۹۸ تار دل ما کرد همچون موم نرم

۹۹ تار دل ما کرد همچون موم تر

۱۰۰ تار دل ما کرد همچون سیم صفا

پس ندانم از چه جای آدم

کار این رشته محبت هم نگر

وحده واحد بگوید در صدا

هست از من یار خوب است ای فتا

نه ز خوب بلکه از جای خفاست

او بخیانند مرا من منتحن!

صد صدائی میکند ای آشکار

می فراید سونی یار آل شتیاق

یاد نیاید کفر و اسلام و نه دین

میرود از دست دلبهار کسی!

تار کرده جسم و جانم را کباب

بر سرم از درد صد فوج آورید

جان و تن از سوز او شد سرگرم

میگرد از جسم و جانم سر بهر

میگذر شب روز خود را خود طواف

۸۶۔ هوڪڻان آيو ۽ مان ڪڻان آيس۔ پوءِ نه ٿي چاڻان ته ڪهڙي جاءِ تي آئي آهيان۔

۸۷۔ اسان جي هڪ ٻئي سان الفت ٿي وئي۔ اسان جي محبت جو رستو ۽ حڪم ڏس۔

۸۸۔ ٻڌا ۽ن جا ٽين مان هڪ جان ٿيا سي۔ آواز ۾ هڪ ڪيلو هڪ آهي۔ وحد واحد چوي ٿو۔

۸۹۔ مان نه ٿي چاڻان ته هي آواز ڪڻان آيو۔ اِي جوان! هي آواز منهنجو آهي يا لکڙي جو۔

۹۰۔ جڏهن رات ٿيس ته هي آواز منهنجو نه آهي۔ ۽ نه لکڙي جو آهي پر پوشيد جا ورتا ڀري ٿو۔

۹۱۔ هي آواز يا سر جو آهي ۽ منهنجو۔ امتحان وٺندڙ مون کي جنبش ڪرائي ٿو۔

۹۲۔ ڪڏهن ڪڏهن جيئن يا سر جي هٿ ۾ اڇان ٿي۔ اِي آشڪا رهوسوين آواز ڪري ٿو۔

۹۳۔ ظنوري جي تار مرن کي فراق بخشيو۔ يا سر جي طرف منهنجو شوق وڌايو۔

۹۴۔ تار مرن سان اهر و ڪم ڪيو۔ جو مون کان دين ڪفر اسلام سڀ دسري ويو۔

۹۵۔ تار منهنجي دل ۽ جان تي گهڻو اثر پيدا ڪيو۔ سڀ ڪنهن جي دل هٿ مان نڪري چي ٿي۔

۹۶۔ منهنجي دل کي ڪا سري وڌائين ۽ اکين مان آب جا سري ٿيو۔ تار منهنجي جسم ۽ جان کي ڪياب ڪري ڇڏيو۔

۹۷۔ تار منهنجي دل ۾ سولهيون آئي ٿي۔ منهنجي سرتي ۽ دهن جون سوين فوجون آئي ٿي۔

۹۸۔ تار منهنجي دل کي ميٺ ۽ نرم ڪري ڇڏيو۔ جسم ۽ جان انهيءَ سونو کان گرم ٿي ويو۔

۹۹۔ تار منهنجي دل کي ميٺ کان به وڌيڪ نرم ڪري ڇڏيو۔ منهنجي جان ۽ جسم کي ڪا سري ڇڏيو۔

۱۰۰۔ تار منهنجي دل کي صاف چاندي جهڙو بڻائي ڇڏيو۔ رات ڏينهن پنهنجو پاڻ کي ٿي ڏس ڪري۔

- ۱-۱. تار انگیز و زغم صد موجها
- ۱-۲. تار آرد دیک دل را هم بجوش
- ۱-۳. تار پس این بسم جمله خوں ببرد
- ۱-۴. تار از چونی مرا بچوں ببرد
- ۱-۵. پس نمی دهم که آواز از کجاست
- ۱-۶. ای صدایس بخودی مستی دهد
- ۱-۷. ای صدایس بخودی می آورد
- ۱-۸. ای صدای باشد همه سوز و گداز
- ۱-۹. ای صدای خوشتر بود بر عارفان
- ۱-۱۰. ای صدای بر دار معلق می کند
- ۱-۱۱. ای صدای آرد خیر اوقاتهما
- ۱-۱۲. ای صدای تار چو لال آورد
- ۱-۱۳. ای صدای تار آرد های هونی
- ۱-۱۴. ای صدای تار آنجا می برد
- ۱-۱۵. از صدای تار بس رنج یافتم
- آرد از غمزه بدل صد موجها
- گم کند فهم و فراست عقل و هوش
- از ندامت جان و دلم مفتون ببرد
- گاه لیلی گاه او مجنون ببرد
- فهم کن شناس این آواز کجاست
- می بردستی صد چستی دهد
- از دور دیده اشکباران می رود
- چونکه از منصور نظام گشت راه
- بر سرداری روند آن عاشقان
- بعد از آن غمزه انا الحق می کند
- بست بر دل عاشقان آفاتهما
- از دور دیده موج طوفان آورد
- می کنند قصص هر جا که بجوی
- کاندر آنجا جسم و جای افتد
- از مشقت رنجها رنج یافتم

۱۰۱۔ تارن من جون سوڀن لهر پوت اڀاري ٿي۔ منهنجي دل تي تارن جون سوڀن نوجون ٿاڻي ٿي

۱۰۲۔ تارن منهنجي دل جي ڍڳ کي جوش ڀرا ٿي ٿي۔ منهنجي سڄي عقل ۽ هوش کي گم ڇڏي ٿي۔

۱۰۳۔ تارن جن جهم کي خون ڪيو آهي۔ آواز سان منهنجي دل کي ڇوڙ ڪيو آهي۔

۱۰۴۔ تارن مون کي ڪين مان بي مثال ڪيو۔ ڪڏهن ليلي ته ڪڏهن مجنون ڪيو

۱۰۵۔ پوءِ ته ڄاڻان ته هي آواز ڪٿان آيو۔ سمجهه سڃاڻ ته هي راز ڪٿا آيو آهي۔

۱۰۶۔ هي آواز بس بيخودي ۽ مستي ڏئي ٿو۔ هستي کڻي چستي ڏئي ٿو۔

۱۰۷۔ هي آواز مون کي بيخودي ڀرا ٿي ٿو۔ ٻنهي اکين مان ڳوڙهن جو مينهن دما ٿي ٿو۔

۱۰۸۔ هي آواز سهو و سهو ۽ گد اٿر آهي۔ ڇاڪاڻ جو منصور مان رانڌا هڙ ٿيو۔

۱۰۹۔ هي آواز عاشقن لاءِ ڇڳو آهي۔ انهي جا عاشق سورمي تي چڙهن ٿا۔

۱۱۰۔ هي آواز سورمي تي لڙڪائي ٿو۔ انهي کان پوءِ مان خدا جي لغو هڻائي ٿو۔

۱۱۱۔ هي آواز دقتن جي خبر آڻي ٿو۔ جي عاشقن جي دل تي آفتون اچن ٿيون

۱۱۲۔ تارن جو هي آواز جولان ڀرا ٿي ٿو۔ ٻنهي اکين مان لهرين جو طوفان آڻي ٿو۔

۱۱۳۔ تارن جو هي آواز ”هو هو“ آڻي ٿو۔ هر ڪنهن جاءِ ڳلي ڳلي ناچ ٺڃائي ٿو۔

۱۱۴۔ تارن جو هي آواز انهي جاءِ تي وڌي وڃي ٿو۔ جتي عي جات ۽ جهم ٺهڻ ٿا۔

۱۱۵۔ تارن جي آواز کان بس رنج پختو۔ تڪليفن ۽ ڏکين مان خزانو مليو۔

- ۱۱۶- از صدای تار حاصل محنت است !
 ۱۱۷- از صدای تار صبر و هوش رفت
 ۱۱۸- از صدای تار در مان روشد
 ۱۱۹- از صدای تار محنت می کشم !
 ۱۲۰- از صدای تار گشته بخودی
 ۱۲۱- هر که از خود مرد دایم زنده است
 ۱۲۲- تار میگوید که از آواز خویش
 ۱۲۳- دست نائی می سرائد تار را
 ۱۲۴- آن سرائیده مرا گوید بگو !
 ۱۲۵- کیست آنکس کافدائی میکند
 ۱۲۶- چو نمیدانم صدائی از کجاست
 ۱۲۷- زین سبب عبرت افتادم مگر
 ۱۲۸- شخص را بنیم اگر باشیم من
 ۱۲۹- میرسد چو بر سرم آید یار
 ۱۳۰- چو دست یار بودم دور دور
 هر که فهد ز مزارش فصل است
 کفر و دین سلام از من برفت
 و انداختش هر که از خود فرد شد
 ز هر غم را چون شکر خوش می چشم
 این خودی چو رفت آید آن خودی
 خواهی گرد و او اگر چه بنده است
 نیست آگاهیم نه بنیم باز خویش
 میدمد پیغام یاری یار را !
 پس بگویم هر چه گوید بد بگو
 از فراق و غم صدائی میکند
 در تعجب دیرتم گفتا خطاست
 می سرائید هم مرا شخصی دیگر !
 من نیم هست آنکه میگوید سخن
 صد صدایا می شود پس آشکار
 نه صدای بوده که بودم در صبور را

۱۱۶- تارجي آوانه کان تڪليف حاصل آهي. جيڪوبه هن رانهه ۾ رمزي ڄاڻي ٿو سو دھال پائي ٿو.

۱۱۷- تارجي آوانه کان سبوءِ هوش هليو ويو. ڪفر ۽ اسلام منهنجي ڪلمن ٿا هليو ويو.

۱۱۸- تارجي آوانه منهنجي دهر وجود اريد ٿيو. اهوئي ڄاڻي ٿو جو پاڻ کي رسجاڻي ٿو.

۱۱۹- تارجي آوانه کان تڪليف تائيان ٿو. غم جي زهر کي ڪنڊ وانگر چڪيان ٿو.

۱۲۰- تارجي آوانه کان بي خودي حاصل ٿئي ٿي. هي خودي جذبن هلي وئي ته بي خودي آئي.

۱۲۱- هو جو پاڻ کان مٿس هميشه زندهه آهي. اهو مالڪ ٿئي ٿو توڻي جو نوڪر آهي.

۱۲۲- تارچي تي پنهنجي آوانه جي. خبر نه آهي ۽ دهر ۾ پهر پاڻ کي ڏسان ٿي.

۱۲۳- هٿ تار کي بنسري وانگر وڃائي ٿو. يارچي دوستي جو پيغام ڏئي ٿو.

۱۲۴- اهو ڪا ٿيندڙ مون کي چوي ٿو ته چو. پوءِ چوان تي جيڪي چوي ٿو چڱو يا خراب

۱۲۵- اهو ڪيل آهي جو آوانه ڪري ٿو. ڊيوڙي ۾ غم کان پڪار ڪري ٿو.

۱۲۶- جيئن جو ٿو ڄاڻان ته هي آوانه ڪٿان آيو. عجب حيرت ۾ آهيان چيائون ته ڏوھ آهي.

۱۲۷- انهي سبب ڪري حيرت ۾ آهيان مگر مون کان بهي شخص ڳالهي ٿي ٿو.

۱۲۸- انهي شخص کي ڏسان جيڪڏهن مان هجان. مان آهيان اهوئي پاڻ آهي جو ڳالهائي ٿو.

۱۲۹- جڏهن انهي يار جا هٿ منهنجي مٿي تي پهچن ٿا. پوءِ سوين آوانه آشڪار ظاهر ٿين ٿا.

۱۳۰- جڏهن يارچي هٿ کان پري هينم. تڏهن آوانه ڪونه هون ٿو ته صبر ۾ هيٺ.

۱۳۱- گرچه اندر کهوره آتش می فلکند

۱۳۲- هیچ آوازه زن پیدا نبود

۱۳۳- این چه عجب است در وصل ^{و شتیاق}

۱۳۴- گر وصال است او گشته بهیم

۱۳۵- چونکه اندر بحر آوازی نبود!

۱۳۶- در وصالش ناله و فریاد کمی

۱۳۷- نشسته پنهان است در غشای می

۱۳۸- حال یی پریم نگر از شیخ پیر!

۱۳۹- در وصل چنداں صدمانی از فراق

۱۴۰- ایی چه معنی این چه سبب اندری

۱۴۱- گفت میدانی که آخر چیستی

۱۴۲- بشنوی از من جملش شواشکار

۱۴۳- مانی هوا ز تار می آید بسی!

۱۴۴- حیم طنبور است و تار چوں زبان

۱۴۵- تار جان است آفتاب اطنبوداں

۱۴۶- ایی حقیقت تار چوں کردم تمام

در خموشی صبر بودم روز چند

دم کشیدن آشکارا آنجا نبود

در کشد مارا بسی سونی فراق!

در تعجب مانده ام کاین چیست عیشم

نه نیازی بود بهم نازی نبود

می شود پیدای صد الزمانی ہی

می کند آوازه های نه زنی!

تا چه فرماید که از مانی الضمیر

می شود طاقت از این آواز طاق

وصل ^{ست} حیرت بجز شد قریب تر

او بود پنهان عیاں تو نیستی!

با تومی گویم فهم کن گوشه دار!

لیک سرس را نفهم هر سی!

می کند اسرار مولا را عیاں!

هست زانگشت سرانیده بیاں

صبر خود خود شد ز گفتن و السلام

- ۱۱۳۱- جذهن موني بالا جي ڪوري ۾ وڌائون. ته ڪيترائي هن مان خاموش ۽ صبر ۾ هيس.
- ۱۱۳۲- ڪوبه آواز مون مان ظاهر نه ٿيو. اي آشڪا رانهي جاءِ تي ڊهره ۾ نه گهرجي يعني خاموش رهڻ گهرجي.
- ۱۱۳۳- هي ڪهڙي نه عجب جي ڳالهه آهي. اهو شوق صلاب ۾ به موني وڃڻ تي جي طرف چڪي ٿو.
- ۱۱۳۴- جيڪڏهن وصال آهي ته ان سان گڏ فراق به آهي عجب ۾ اهيان ته هي ڪهڙي قسم جو غم آهي.
- ۱۱۳۵- جڏهن جو جدائي ۾ دانهن نه ٿئي. نه نيزاري ٿئي ۽ نه ناهي ٿئي.
- ۱۱۳۶- وصال ۾ دانهن ۽ ڪوڪ چاچي؟ هاءِ هاءِ مان آواز پيدا ٿئي ٿو.
- ۱۱۳۷- جڏهن شراب ۾ نشو وکل آهي. تنهن ۾ بنسري ۾ آواز نڪل آهي.
- ۱۱۳۸- اهو حال مان پنهنجي پير مڃان کان پڇان ته منهنجي دل جي حال بابت چاڻا فرمائين.
- ۱۱۳۹- ميلاپ ۾ وڃڻ تي جون ڪيترائي دانهون ٿين ٿيون. انهي آواز کان طاقت ٿئي ٿي.
- ۱۱۴۰- هن ۾ اندر ڪهڙي معنيٰ ۽ ڪهڙو سبب آهي. جو ميلاپ ۾ وڃڻ واري ۽ وڃڻ تي ۾ ميلاپ آهي.
- ۱۱۴۱- هن چيو ته توکي خبر آهي ته آخرتون ڪيڏانهن. ظاهر باطن هٻاڻ آهي تون ڪجهه نه آهين.
- ۱۱۴۲- اي آشڪا رانهي بد ۽ مان ڪر. جيڪي مان توکي چوان ٿو سو سمجه ۽ ياد ڪر.
- ۱۱۴۳- تار منجهان گهڻا آواز نڪرن ٿا مگر هنجور انهر ڪو سمجهي نٿو سگهي.
- ۱۱۴۴- عجم طنبور واري ۾ تار زبان آهي. جا الله ۽ اسسور اراڌ ظاهر ڪري ٿي.
- ۱۱۴۵- تار جان آهي ۽ قلب طنبور سمجه. جا اگر جي اشاري سان بيان ظاهر ڪري ٿي.
- ۱۱۴۶- ڏي حقيقت جذهن تار پوري ڪئي. ته هن خود بخود صبر ۾ اچي ويئي. هيئر سلام.

مرتب جاپا چایل کتاب

- ① دولہ درازی ۳ روپيا
- ② سچل سرمست (انگريزي) ۵۰ پيسا
- ③ درد جو داستان ۲۵ "
- ④ قرۃ العین الرسول ۵۰ "
- ⑤ بیعت الرضوان ۵۰ "
- ⑥ مثنوي عشق تامہ ۵۰ "
- ⑦ مثنوي گدازنامہ ۷۵ "
- ⑧ ذاتا درازی ۷۵ "
- ⑨ مثنوي درہ نامہ ۵۰ "
- ⑩ مثنوي تارنامہ ۵۰ "
- ⑪ سوانح حیات سردار بہادر محمد بخش مفت
- ⑫ دیوان کوچہي مفت

ملک جھنڈہ۔ قاضي علي اکبر درازی

محلہ قاضي عبد السمیع روہڑي